

Regulering van financiële verslaggeving van kleine en middelgrote ondernemingen

Dr. L.H.H. Bollen

EXTERNE VERSLAGGEVING

1 Inleiding

Ontwikkelingen binnen de Europese Unie (EU) met betrekking tot de wetgeving voor de financiële jaarverslaggeving van ondernemingen, hebben er toe geleid dat in de EU-lidstaten deze wetgeving niet is beperkt tot grote (beursgenoteerde) ondernemingen, maar ook van toepassing is op kleine en middelgrote ondernemingen. Daarmee is de vraag ontstaan of de argumenten die in de discussie rond regelgeving van financiële verslaggeving door grote open ondernemingen worden gebruikt, op dezelfde wijze van toepassing zijn op kleine en middelgrote besloten ondernemingen.

Daarnaast doet het feit dat er binnen de EU-wetgeving voor de financiële verslaggeving voor kleine en middelgrote ondernemingen bestaat, de vraag rijzen wat de gevolgen van deze wettelijke regels voor de betrokken partijen zijn geweest. Met name het aspect van de naleving van de bestaande wettelijke regels lijkt in het kader van kleine en middelgrote ondernemingen van bijzonder belang. Immers, gezien het grote aantal ondernemingen alsmede het ontbreken van een verplichte accountantscontrole voor kleine ondernemingen, lijkt het moeilijk een adequate controle op de naleving van de wettelijke vereisten uit te voeren.

In de Amerikaanse literatuur wordt weinig aandacht geschonken aan de gevolgen van regulering van financiële verslaggeving voor kleine en middelgrote ondernemingen. In de VS hebben de federale verslaggevingsregels van de Securities and Exchange Commission (SEC) en de Financial Accounting Standards Board (FASB) immers uitsluitend betrekking op beursgenoteerde ondernemingen en blijven besloten vennootschappen

buiten de invloed van deze verslaggevingsregels (Zeff, 1994, p. 23). Daarmee blijft de invloed van de Amerikaanse federale verslaggevingsregels beperkt tot een zeer klein deel van het totaal aantal ondernemingen, terwijl in Nederland een veel groter deel van het ondernemingenbestand met de wettelijke verslaggevingsregels te maken heeft (zie tabel 1). Niet-beursgenoteerde ondernemingen in de VS kunnen wel te maken krijgen met de verslaggevingswetgeving van de staat waarin zij zijn gevestigd. In tegenstelling tot de situatie in de Europese Unie (EU) is er in de VS echter geen streven om de wetgeving van deze staten te harmoniseren teneinde een zeker minimumniveau van financiële informatieverstrekking in de verschillende staten te garanderen, noch bestaan daar op dit moment plannen voor (Landau, 1988, p. 56).

Ook de taak van het controleren van de naleving van de verslaggevingsregels lijkt in de VS relatief eenvoudig in vergelijking met de Europese situatie waar een veel groter aantal ondernemingen hun jaarstukken dient te deponeren (Zeff, 1994, p. 23). Echter, ondanks het feit dat het controleren en afdwingen van de naleving van de verslaggevingswetgeving in EU-lidstaten een behoorlijk probleem kunnen vormen is aan dit punt in de meeste Europese landen weinig aandacht besteed.

Het doel van de dissertatie is bij te dragen aan de literatuur op het gebied van de economische

Dr. L.H.H. Bollen is werkzaam als universitair docent bij de sectie berichtgeving van de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde van de Universiteit Maastricht.

Tabel 1: Regulering van financiële verslaggeving in Nederland en de VS

	<i>Totaal aantal ondernemingen</i>	<i>Aantal ondernemingen dat valt onder de verslaggevingswetgeving</i>	
Verenigde Staten	13.300.000	10.000	(0,08%)
Nederland	471.000	175.000 ¹	(37,2%)

¹ De gepresenteerde cijfers zijn gebaseerd op het totaal aantal NV's, BV's en coöperatieve vennootschappen. Het aantal gedeponeerde jaarstukken kan lager zijn als gevolg van vrijstellingen of het niet naleven van de deponeringsplicht. Het totaal aantal Europese ondernemingen dat onder de EU-verslaggevingswetgeving valt wordt geschat op 2.500.000 (OECD Working Group on Accounting Standards, 1987, 'Availability of Financial Statements', Working Document No. 2, OECD, Paris).

gevolgen van regelgeving van financiële verslaggeving door ondernemingen. Daarbij is in het bijzonder aandacht besteed aan dergelijke gevolgen voor kleine en middelgrote besloten vennootschappen, een onderzoeksgebied dat tot op heden zowel in de internationale als Nederlandse accounting literatuur relatief weinig aandacht heeft gekregen.

2 Differentiële regelgeving van financiële verslaggeving

Hoofdstuk 2 van de dissertatie gaat in op de vraag of regelgeving van financiële verslaggeving door kleine en middelgrote ondernemingen anders zou moeten zijn dan regelgeving voor grote ondernemingen. Daarnaast wordt uitgebreid aandacht geschonken aan de vraag of verschillen in ondernemingsomvang dan wel ondernemingsvorm aanleiding geven om verschillen in regelgeving te beargumenteren. Hierbij wordt met name ingegaan op de verschillende rol die het financiële jaarverslag speelt bij naamloze vennootschappen en besloten vennootschappen.

Uitgangspunt vormt een tweetal theorieën waarin de noodzaak voor het reguleren van financiële verslaggeving door ondernemingen wordt onderbouwd. In de *public interest* benadering wordt grote nadruk gelegd op het maatschappelijk belang van regelgeving. Belangrijkste argument hierbij is dat in een vrije markt voor accounting informatie zowel de kwaliteit als de kwantiteit van de gepubliceerde financiële informatie onvoldoende zal zijn als gevolg van een aantal marktgebreken ('market failures'). Daarbij wordt grote nadruk gelegd op het belang van accounting informatie voor de werking van

aandelenmarkten. In dit laatste punt ligt ook direct de beperking bij de toepassing van de public interest argumenten op regelgeving voor kleine en middelgrote besloten vennootschappen, aangezien deze ondernemingen veelal niet actief zijn op aandelenmarkten.

In de *public choice* (of private interest) benadering wordt het bestaan van regelgeving niet verklaard vanuit een maatschappelijk belang maar vanuit het persoonlijk belang van de betrokken partijen. Daarbij wordt regelgeving gezien als het resultaat van een politiek proces waarin diverse betrokken partijen door middel van lobby-activiteiten trachten de uitkomst van het regelgevingsproces te beïnvloeden, zodanig dat de economische gevolgen van regelgeving het meest overeenkomen met de persoonlijke economische belangen van elke partij. De mate waarin een betrokken partij dit proces succesvol kan beïnvloeden hangt af van de mate waarin deze partijen zich kunnen organiseren en informeren. Op individueel niveau zijn kleine ondernemingen hierbij in het nadeel aangezien voor hen de economische gevolgen van regelgeving relatief kleiner zijn (en dus ook de potentiële voordelen van lobby-activiteiten) en tevens omdat zij over minder fondsen beschikken om hun lobby-activiteiten te financieren. Op groepsniveau zijn kleine ondernemingen eveneens in het nadeel aangezien zij een zeer diverse groep van ondernemingen vormen die moeilijker valt te organiseren. Andere groepen, zoals grote ondernemingen en accountants, zijn op dit punt in het voordeel.

Of de bestaande Europese wetgeving voor kleine en middelgrote ondernemingen kan worden verklaard vanuit de public interest of de public

choice benadering wordt in het proefschrift niet expliciet onderzocht. Zo kunnen de bestaande wettelijke vrijstellingen voor kleine en middelgrote ondernemingen zowel een indicatie vormen voor een succesvolle lobby-strategie, maar ook een indicatie zijn voor het feit dat kleine ondernemingen juist niet succesvol zijn geweest aangezien zij bijvoorbeeld geen volledige vrijstelling van de wettelijke regels hebben verkregen.

In het tweede deel van het hoofdstuk wordt verder ingegaan op de vraag of regelgeving uniform zou moeten zijn voor alle vennootschappen. Daarbij wordt enerzijds aandacht besteed aan de omvang van de betrokken ondernemingen (klein versus groot) en anderzijds aan de rechtsvorm daarvan (NV versus BV).

De belangrijkste economische argumenten waarom regelgeving van financiële verslaggeving anders zou moeten zijn voor kleine ondernemingen, zijn dat de kosten van naleving van dergelijke wettelijke regels relatief hoger zijn voor kleine ondernemingen, terwijl de baten juist lager zijn. Het eerste punt is gebaseerd op de gedachte dat een belangrijk deel van de verslaggevingskosten vaste kosten zijn, met als gevolg dat kleine ondernemingen relatief hoge kosten hebben die zij uit lagere omzetten moeten goedmaken. Het argument dat de baten van financiële verslaggeving lager zijn voor kleine ondernemingen is gebaseerd op de gedachte dat er minder gebruikers zijn en dat de belangrijkste gebruikers (aandeelhouders en banken) op directe wijze de nodige informatie van kleine ondernemingen kunnen verkrijgen zodat interventie van de overheid op dit punt minder noodzakelijk is.

In de bestaande Nederlandse wetgeving wordt dit punt ook wel onderkend en is voorzien in gedeeltelijke vrijstellingsregelingen voor kleine en middelgrote ondernemingen. Het probleem bij een vrijstellingenbeleid dat is gebaseerd op ondernemingsomvang is echter dat er vele mogelijke maatstaven voor ondernemingsomvang zijn (omzet, balanstotaal, personeelsbestand) en dat de afbakening van de categorieën als 'klein' en 'middelgroot' altijd in zeker zin arbitrair is. Een alternatief is dan om het verlenen van vrijstellingen te baseren op verschillen in ondernemingsvorm. Hierbij wordt in het proefschrift - uitgaande van de Nederlandse situatie - met name ingegaan

op de verschillende rol die de jaarrekening speelt bij besloten vennootschappen ten opzichte van naamloze vennootschappen. De basisgedachte hierbij is dat bij naamloze vennootschappen de jaarrekening vooral gericht is op aandeelhouders en beleggers en dat de rol van de jaarrekening in aandelenmarkten primair is. Bij besloten vennootschappen is de relatie tussen aandeelhouders en managers vaak veel directer. Daardoor wordt bij deze ondernemingen met name de verslaggeving aan vreemd-vermogensverschaffers primair. Dit geeft aan dat de verslaggevingsregels voor BV's (of niet-beursgenoteerde ondernemingen) op zijn minst anders zou moeten zijn dan die voor NV's (of beursgenoteerde ondernemingen). Het vrijstellingenbeleid binnen de wetgeving zou dan moeten worden gebaseerd op verschillen in rechtsvorm, of op maatstaven die betrekking hebben op de mate van scheiding van leiding en eigendom (bijv. het aantal aandeelhouders). Of regelgeving in het kader van besloten vennootschappen überhaupt nodig is, is voornamelijk afhankelijk van de vraag of vreemd-vermogensverschaffers zonder regelgeving minder mogelijkheden hebben om de door hen gewenste informatie te verkrijgen en van de mogelijkheden voor vreemd vermogensverschaffers om zodanige contracten af te sluiten dat het belang van accounting informatie beperkt wordt (bijvoorbeeld door een deel van de beperkte aansprakelijkheid van eigenaars op te heffen). In meer algemene termen betekent dit dat indien vreemd-vermogensverschaffers voldoende mogelijkheden zien om zonder verslaggevingsregelgeving contracten met kleinere besloten vennootschappen af te sluiten, het de vraag is of regelgeving in dit kader wel efficiënt is.

Daarnaast moet regelgeving ook effectief zijn. Gezien het grote aantal ondernemingen dat alleen al in Nederland verplicht is jaarstukken op te stellen en te deponeren (± 250.000 in 1991) en het feit dat het merendeel van deze ondernemingen geen accountantscontrole behoeven te laten uitvoeren, kan niet zonder meer worden aangenomen dat de bestaande regelgeving haar doel - het garanderen van een minimum niveau qua kwaliteit en kwantiteit van financiële informatie - ook bereikt. Dit onderwerp wordt in het eerste empirische hoofdstuk (hoofdstuk 3) van de dissertatie nader onderzocht. Daarnaast wordt door middel van twee enquête-onderzoeken aandacht besteed aan de kosten (hoofdstuk 4) alsmede de baten

(hoofdstuk 5) van financiële verslaggeving door kleine en middelgrote ondernemingen.

3 De naleving van de verslaggevingswetgeving

In hoofdstuk 3 wordt een gedetailleerde analyse uitgevoerd met betrekking tot de financiële jaarstukken die door kleine ondernemingen in Nederland worden gedeponereerd bij het handelsregister van de Kamers van Koophandel. Daarbij is aandacht geschonken aan de tijdigheid van deponering en zijn een aantal kwaliteitsaspecten van de gepubliceerde jaarstukken onderzocht. Teneinde de ontwikkeling in tijd te onderzoeken zijn daarbij gegevens met betrekking tot de boekjaren 1984 en 1991 in het onderzoek betrokken.

Uit gegevens omtrent het aantal bij het handelsregister gedeponeerde jaarstukken kan worden afgeleid dat hoewel een belangrijk deel ($\pm 50\%$) van de kleine vennootschappen geen jaarstukken over het boekjaar 1984 heeft gedeponereerd, de naleving van de deponeringsplicht in latere jaren sterk is verbeterd en dat met betrekking tot het boekjaar 1990 zo'n 85% van alle betrokken kleine ondernemingen aan de deponeringsplicht heeft voldaan. Daarbij dient te worden aangetekend dat ook in de jaren na 1984 een belangrijk deel van de jaarstukken ruim later dan 6 maanden na balansdatum werd gedeponereerd bij het handelsregister (35% in 1990). In totaal overtreedt in 1990 zo'n 30% van de onderzochte ondernemingen de deponeringsregels door ofwel niets te deponeren, ofwel later dan 13 maanden na balansdatum te deponeren.¹

Echter, uit het feit dat het merendeel van de Nederlandse ondernemingen jaarstukken deponereert, kan niet worden geconcludeerd dat deze ondernemingen ook voldoen aan de wettelijke regels rond de financiële verslaggeving. Het gaat daarbij immers ook om de vraag wat er in die gedeponeerde stukken aan zinvolle informatie te vinden is. Daarom is in het proefschrift een nadere inhoudelijke analyse van de gedeponeerde jaarstukken uitgevoerd. Hierbij is gekeken naar de hoeveelheid gepubliceerde informatie (kwantiteit) en naar de vergelijkbaarheid daarvan (kwaliteit).

Als gevolg van een toenemende toepassing van

de in de wetgeving opgenomen standaardmodellen voor de balans is de vergelijkbaarheid van de gedeponeerde jaarstukken van kleine ondernemingen toegenomen in de loop der tijd. Met betrekking tot de hoeveelheid en de gedetailleerdheid van de informatie in de gedeponeerde jaarstukken blijkt echter dat ook in 1991 veel jaarstukken een beperkte hoeveelheid informatie bevatten en dat essentiële informatie, zoals de grondslagen van waardering, regelmatig ontbreekt. Het is in vele gevallen echter moeilijk om vast te stellen of het ontbreken van informatie-items die op basis van de wetgeving dienen te worden gepubliceerd door kleine ondernemingen, een gevolg is van het niet naleven van de wettelijke regels door de betrokken ondernemingen of dat de betreffende gegevens niet van toepassing zijn op de betrokken ondernemingen.

Uit onderzoek naar de gedeponeerde stukken van ondernemingen kan niet worden afgeleid welke redenen ten grondslag liggen aan de manier waarop ondernemingen de verslaggevingsverplichtingen naleven. Vandaar dat in de hoofdstukken 4 en 5 van het proefschrift door middel van twee enquête-onderzoeken onder managers en banken verdere informatie is verzameld omtrent de door deze groepen veronderstelde kosten en baten die zijn verbonden aan de financiële verslaggeving door kleine en middelgrote ondernemingen.

4 Enquête-onderzoek

Hoofdstuk 4 bevat de resultaten van een enquête-onderzoek onder 560 managers van kleine Nederlandse ondernemingen. De enquête heeft betrekking op de opvattingen van de respondenten omtrent de externe financiële verslaggeving in het algemeen en omtrent de gevolgen van de in 1983 geïntroduceerde wetgeving op dit gebied in het bijzonder. Uit de resultaten van deze studie blijkt dat de financiële verslaggeving binnen kleine ondernemingen geen belangrijk probleemgebied vormt. Respondenten zien het gebruik van de jaarrekening voornamelijk binnen de eigen onderneming en in de tweede plaats richting vreemdvermogensverschaffers. Hoewel het duidelijk is dat managers van kleine ondernemingen weinig nut zien in het publiceren van hun financiële jaarverslag en dat het uitsluitend de wettelijke verplichting is die hen tot publicatie drijft, blijken de bestaande wettelijke regels geen systematisch

negatieve reactie bij de respondenten op te roepen. Zo is weliswaar 46% van de respondenten van mening dat de huidige wettelijke regels geheel overbodig dan wel veel te uitgebreid zijn, maar geeft daarnaast 49% aan dat zij wel met de geldende wetgeving overweg kunnen. Zo wordt bijvoorbeeld het argument dat de verplichte publicatie van de jaarrekening zou leiden tot concurrentiële nadelen voor de onderneming, door het merendeel van de respondenten niet erg zwaar opgenomen.

In het tweede deel van dit hoofdstuk wordt aandacht geschonken aan de kosten voor kleine ondernemingen die samenhangen met de samenstelling en publicatie van de financiële jaarstukken. Tevens is daarbij aandacht geschonken aan de vraag of de in 1983 geïntroduceerde wettelijke regels hebben geleid tot een significante verhoging van de verslaggevingskosten voor kleine ondernemingen. De resultaten geven aan dat de aanpassing van de Nederlandse wetgeving inderdaad heeft geleid tot een kostenverhoging voor kleine ondernemingen. Tevens kan worden aangetoond dat na de invoering van de wetgeving de relatieve verslaggevingskosten (uitgedrukt in een percentage van de totale activa of de omzet) hoger zijn naarmate de omvang van de onderneming lager is. In combinatie met ander bestaand onderzoek (zie bijvoorbeeld Nair and Rittenberg (1983) en Bak (1985)) kan worden gedemonstreerd dat een dergelijk verband zich tevens uitstrekt over middelgrote en grote ondernemingen. Bij de interpretatie van deze resultaten dient wel in aanmerking te worden genomen dat voor alle betrokken ondernemingen geldt dat de verslaggevingskosten slechts een zeer beperkt deel van de totale kosten van de onderneming uitmaken.

Hoofdstuk 5 bevat een studie onder een belangrijke gebruikersgroep van financiële jaarstukken van kleine en middelgrote ondernemingen: banken. In dit onderzoek zijn 200 medewerkers van banken die zijn betrokken bij het verstrekken van kredieten aan kleine en middelgrote ondernemingen door middel van een schriftelijke enquête benaderd. Doel van dit onderzoek is na te gaan in hoeverre de respondenten belang hechten aan de jaarlijkse publicatie van het financiële jaarverslag door kleine en middelgrote ondernemingen. De resultaten geven aan dat bij kredietaanvragen van middelgrote ondernemingen

de jaarstukken een belangrijke bron van informatie voor de bank zijn en dat de jaarstukken op het gebied van betrouwbaarheid, relevantie, begrijpelijkheid en vergelijkbaarheid hoog scoren ten opzichte van alternatieve informatiebronnen. Slechts op het punt van de tijdigheid scoort de jaarrekening slecht. Over de kwaliteit van de door middelgrote ondernemingen geleverde jaarstukken zijn banken doorgaans wel tevreden al lijkt met name het directieverslag voor verbetering vatbaar. Ook aan de aanwezigheid van een accountantsverklaring, als garantie voor de kwaliteit van de in de jaarstukken geleverde informatie, wordt door de meeste respondenten veel belang gehecht.

Over de vraag of het belang van de jaarstukken verandert afhankelijk van de omvang van de onderneming, blijkt er zowel in dit onderzoek als in ander vergelijkbaar onderzoek (zie bijvoorbeeld Berry et al., 1987 en Morris en Omrod, 1990) een grote mate van onenigheid onder respondenten te bestaan. Hoewel de meeste respondenten aangeven dat naarmate de omvang van de onderneming afneemt ook het belang van de financiële jaarstukken in het kredietverstrekingsproces afneemt en er meer belang wordt gehecht aan alternatieve bronnen van informatie, blijven de jaarstukken in vrijwel alle gevallen een belangrijke bron van informatie. In hoeverre respondenten de huidige wettelijke deelvrijstellingen voor kleine en middelgrote ondernemingen als nadelig beoordelen is eveneens onduidelijk. Wel is duidelijk dat als gevolg van het feit dat er minder alternatieve bronnen van informatie zijn naarmate de onderneming kleiner is, het voor banken moeilijker en dus duurder wordt de in de jaarstukken ontbrekende informatie via alternatieve wegen te verkrijgen.

5 Conclusies

Dit proefschrift vormt feitelijk een eerste analyse van de economische gevolgen van de Nederlandse regelgeving van financiële verslaggeving door kleine en middelgrote ondernemingen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er aan het slot gepleit wordt voor verder onderzoek op een aantal punten. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de controle van de naleving van de wettelijke voorschriften. Het is zeer de vraag of regelgeving zonder een verplichte accountantscontrole wel effectief is, met name gezien de inhoud van de door kleine ondernemingen gedeponeerde

stukken en de beperkte voordelen die ondernemers zien in het publiceren van hun jaarstukken. Daarnaast blijkt uit het onderzoek onder banken dat deze gebruikersgroep zeker in het geval van middelgrote ondernemingen groot belang hechten aan de accountantsverklaring. Het is echter onduidelijk of het uitvoeren van een degelijke accountantscontrole bij kleine ondernemingen wel mogelijk is gezien bijvoorbeeld de beperkte mate van functiescheiding binnen dergelijke ondernemingen. Recente ontwikkelingen geven aan dat er in Nederland op het gebied van de mogelijkheid om te komen tot een adequaat controleprogramma bij kleine ondernemingen wel enige beweging zit (zie bijvoorbeeld Meuwissen en Maijor, 1994). Het lijkt er vooralsnog echter op dat deze ontwikkelingen door een deel van het accountantsberoep met enig wantrouwen worden bekeken.

Als tweede belangrijke conclusie geldt dat het bestaande vrijstellingsbeleid binnen de Nederlandse (en Europese) verslaggevingswetgeving, dat geheel is gebaseerd op ondernemingsomvang, wellicht geen erg gelukkige keuze is. Het vaststellen van grenzen teneinde begrippen als 'klein' en 'middelgroot' af te bakenen introduceert een zekere vorm van willekeur en negeert dat er op dit punt grote verschillen tussen bijvoorbeeld bedrijfstakken kunnen bestaan. Een veel eenduidiger systeem van vrijstellingen zou kunnen worden gebaseerd op verschillen in rechtsvorm (NV, BV) of beursgenoteerdheid (zoals in de VS). Daarmee wordt ook veel directer aansluiting gezocht bij de rol die financiële verslaggeving speelt, uitgaande van de mate van scheiding van leiding en eigendom binnen ondernemingen. Vooralsnog lijkt het vanuit deze optiek moeilijk te verdedigen dat het reguleren van financiële verslaggeving door kleine ondernemingen zinvol is. De bescherming van aandeelhouders lijkt hier nauwelijks aan de orde, aangezien in de meeste kleine ondernemingen aandeelhouders zeer direct (en langdurig) bij de onderneming betrokken zijn waardoor ze niet afhankelijk zijn van wetgeving om voldoende financiële informatie te verkrijgen. En ook de bescherming van vreemd-vermogenverschaffers door middel van regelgeving lijkt weinig efficiënt indien zij voldoende alternatieve mogelijkheden hebben om de benodigde informatie te verkrijgen. Bovendien wordt er vaak beargumenteerd dat verslaggevingsregels tot relatief zwaardere lasten leiden voor kleinere ondernemingen. Dit verband

tussen verslaggevingskosten en ondernemingsgrootte lijkt ook voor Nederlandse ondernemingen te gelden. Daarbij is van belang dat de huidige wettelijke vrijstellingsregelingen - die vooral gericht zijn op een beperkte publicatieplicht - niet verhinderen dat de nalevingskosten relatief hoger zijn voor kleine ondernemingen. Hoewel er in principe voor kleine ondernemingen naast hogere kosten ook relatief hogere baten van verslaggeving zouden kunnen bestaan, lijkt dit laatste, gezien het te constateren gebrek aan kwaliteit en vooral tijdigheid van de jaarrekeninginformatie, niet erg waarschijnlijk.

Ook in Europees verband is er recentelijk wederom op gewezen dat de huidige verslaggevingswetgeving in de EU in grote mate afgestemd is op de situatie van grote open ondernemingen en dat er aan de gevolgen van deze wetgeving voor kleinere ondernemingen te weinig aandacht is geschonken (CEC, 1995, p. 79). Als belangrijkste suggestie geldt het voorstel om de huidige grenzen voor kleine en middelgrote ondernemingen te verdubbelen zodat een veel grotere groep van deze vrijstellingen gebruik kan maken. Ook eerder is er binnen de EU reeds getracht de vrijstellingen voor kleine ondernemingen verder te vergroten. Zo werd in 1990 een voorstel ingediend om een groep van kleine besloten ondernemingen geheel vrij te stellen van de Vierde en Zevende EG-richtlijn. Hoewel dit voorstel aanvankelijk door een merendeel van het Europese parlement leek te worden ondersteund werd het uiteindelijk toch verworpen, hetgeen in belangrijke mate zou kunnen worden toegeschreven aan de vergaande veranderingen in Oost Europa op dat moment (zie Weilbach (1992, p. 955)). Het is dan ook niet onmogelijk dat nieuwe voorstellen om de Europese verslaggevingswetgeving voor kleine ondernemingen aan te passen, op minder politieke weerstand zullen stuiten.

L I T E R A T U U R

- Bak, G.G.M., H.C. Dekker en H.P.A.J. Langendijk, (1985), *Beheersing van (kosten van) accountantscontrole*, NIVE, Kluwer, Deventer.
- Berry, A., D. Citron en R. Jarvis, (1987), *The information needs of bankers dealing with large and small companies*, Chartered Association of Certified Accountants, London.
- Commission of the European Communities, (1995), *Report of*

- the Group of Independent Experts on Legislative and Administrative Simplification*, CEC, Brussels.
- EIM, (1994), *Administratieve lasten bedrijven 1993*, EIM/Arbeidsvraagstukken, Zoetermeer.
- Landau, W.L., (1988), *The Federal and State Roles in Regulating United States Business Corporations*, in: *Harmonisatie en Vennootschapsrecht: Ervaringen en Vooruitzichten in Europa en de Verenigde Staten*, Katholieke Universiteit Brabant, Kluwer, Deventer.
- Meuwissen, R. en S. Maijor, (1994), *Accountantscontrole bij kleine en middelgrote ondernemingen*, NOVAA-publicatie no. 13, Nederlandse Orde van Accountants Administratieconsulenten, Den Haag.
- Morris, R. en P. Omrod, (1990), *The Attitudes of Credit Analysts towards Reduced Disclosure by Small Companies*, Paper presented at the 13th Annual Congress of the European Accounting Association, Budapest.
- Nair, R.D. en L.E. Rittenberg, (1983), Accounting Costs of Privately Held Businesses, *Journal of Accounting Auditing and Finance*, Vol. 6, No. 3, pp. 234-243.
- Weilbach, E., (1991), Vermeidung der Zwanslöschung einer GmbH nach verweigerung der Registerpublizität, *Betriebs-Berater*, pp. 800-801.
- Weilbach, E., (1992), Die Wirkungen der verfehlten Mittelstands- und GmbH & Co. Richtlinie, *Betriebs-Berater*, pp. 955-957.
- Zeff, S.A., (1994), *A Perspective on the US Public/Private-Sector Approach to Standard Setting and Financial Reporting*, University of Limburg, Maastricht.

NOOT

1 Daarmee lijkt de situatie in Nederland overigens minder zorgwekkend dan in een aantal andere EU-lidstaten. Zo is wel gesuggereerd dat in Duitsland zo'n 90% van alle kleine ondernemingen de wettelijke publicatieverplichtingen negeert (zie bijvoorbeeld Weilbach (1991, p. 800)).